

Valstybinės žemės valdymas liko valstybės rankose

- Viršvalandžiai nebėra draudžiami
- Kaip išvengti tarptautinio bylinėjimosi?
- Kreditorių rankose – administracinė rykštė įmonių vadovams
- Paslaugų teikimo reikalavimai Europos Sąjungoje
- Patarimų skiltis

- 6 Valstybinės žemės valdymas liko valstybės rankose
- 9 Viršvalandžiai nebėra draudžiami
- 11 Ar galima išvengti brangių tarptautinių teisminių procesų?
- 13 Kreditorių rankose – administracinė rykštė įmonių vadovams
- 15 Paslaugų teikimo reikalavimai Europos Sąjungoje
- 16 Patarimų skiltis

Gerb. skaitytojau,

šio naujienlaiškio pagrindinė tema yra valstybinės žemės valdymo klausimai likvidavus apskričių viršinių administracijas. 2010 m. liepos 1 d. panaikinus apskritis teko spręsti daugybę klausimų dėl apskričių funkcijų perdavimo kitoms valstybės ar savivaldybių institucijoms. Vis dėlto miestų teritorijose esančios žemės valdymas buvo perduotas ne savivaldybėms, o valstybei. Klausimai, susiję su žemės valdymu panaikinus apskritis, nagrinėjami Rasos Stankauskienės straipsnyje.

Naujienlaiškyje taip pat rasite straipsnius aktualiomis verslui temomis.

Viršvalandžiai nebėra draudžiami. Teisininkas Mantas Valatka analizuoja Darbo kodekso pataisas, kuriomis nuo 2010 m. rugpjūčio 1 d. buvo panaikintas viršvalandinių darbų draudimas. Pataisomis taip buvo sudarytos palankesnės sąlygos darbdaviams ir darbuotojams susitarti dėl viršvalandžių.

Ar galima išvengti brangių tarptautinių teisminių procesų? Straipsnyje tęsiama ankstesniuose naujienlaiškiuose pradėta tema apie tarptautinių teisminių procesų kaštų mažinimą. Viena iš pagrindinių teisinių priemonių, padėsiančių išvengti brangių tarptautinių teisminių procesų, – tai sutartyje tinkamai įforminti susitarimą dėl ginčų nagrinėjimo vietos, tvarkos ir ginčiui taikytinos teisės.

Kreditorių rankose – administracinė rykštė įmonių vadovams. Vienas iš būdų labiau kontroliuoti bankroto procesą ir taip padėti kreditoriams atgauti bent dalį skolų – pasinaudoti Administracinių teisės pažeidimų kodekse įtvirtintomis sankcijomis. Pavyzdžiui, įmonių ir įstaigų kreditorių teisių pažeidimas (kreditorių reikalavimų tenkinimo eilės ir tvarkos pažeidimas, pareiškimo dėl bankroto bylos iškėlimo teismui nepateikimas, kreditorių susirinkimų nesušaukimas įstatymų numatytais atvejais) įmonių ir įstaigų administracijų vadovams ar administratoriams užtraukia baudą.

Paslaugų teikimo reikalavimai Europos Sąjungoje. Įgyvendinus Paslaugų direktyvą buvo užtikrinta įsisteigimo laisvė ir laisvas paslaugų judėjimas Europos Sąjungoje. Tačiau teikiant paslaugas Europos Sąjungoje yra keliamos atitinkamos sąlygos dėl kokybės. Paslaugų kokybę siekiama užtikrinti visų pirma reikalavimais, kad paslaugų teikėjai teiktų paslaugų gavėjams reikiamą informaciją apie paslaugas ir apie patį paslaugų teikėją.

Patarimų skiltyje supažindiname su įmonės vadovo atsistatydinimo tvarka bei kaip reikėtų sudaryti nekonkuravimo susitarimus su darbuotojais.

Naudingo Jums skaitymo,

Jurgita Judickienė

Advokatė J. Judickienė skaitė pranešimą Lietuvos mokslų akademijos Mokslininkų rūmų Diskusijų klubo seminare

Š. m. spalio 22 d. vyko Lietuvos mokslų akademijos Mokslininkų rūmų Diskusijų klubo organizuotas seminaras tema „Bankų vaidmuo, sukeliant krizę ir krizės įveikimas“. Seminaro ir diskusijos tikslas – išnagrinėti bankų vaidmenį kylant ekonomikos krizei bei aptarti įstatymines ir visuomeninio veikimo priemones bankų bei jų klientų santykiams reglamentuoti, siekiant stabilizuoti ekonomiką ir išvengti neadekvataus rizikos perskirstymo. Advokatė J. Judickienė seminare skaitė pranešimą tema „Verslo ir bankų bendradarbiavimas: realybė ar utopija?“

Advokatas E. Langys – UAB „Mokesčių srauto“ („Countline“) organizuojamo seminaro lektorius

Š. m. lapkričio 4 d. įvyko UAB „Mokesčių srauto“ („Countline“) seminaras, vedamas advokato E. Langio, kurio tema – „Akcininkų ir bendrovės valdymo organų ginčų teisiniai aspektai ir problematika“.

Seminaro tikslas buvo apžvelgti, dėl kokių priežasčių kyla akcininkų ir bendrovės valdymo organų ginčai, kokias prevencijos priemones reikėtų rinktis, kad būtų maksimaliai išvengiama kylančių ginčų, ir kokius alternatyvius interesų gynimo būdus gali rinktis akcininkai ir kreditoriai, siekdami ginti savo teisėtus interesus.

Advokatė J. Judickienė vedė „Verslo žinių“ organizuojamus mokymus „Darbo kodekso naujovės“

Š. m. lapkričio 26 d. vyko „Verslo žinių“ rengiami mokymai „Darbo kodekso naujovės: kaip geriausiai jomis pasinaudoti, kad versle būtų lengviau derintis prie besikeičiančių darbo teisinių santykių“, kuriuos vedė advokatė Jurgita Judickienė. Mokymuose pristatytos įvairios teisės aktų naujovės, aktualios darbdaviams – nuotolinio darbo sutartis, mokestinės lengvatos darbdaviams, priimantiems į darbą darbuotojus, kurie pagal darbo sutartį įsidarbina pirmą kartą, terminuotos darbo sutarties sudarymo nuolatinio pobūdžio darbui galimybės ir kt.

Advokatė J. Judickienė – UAB „Mokesčių srauto“ („Countline“) organizuojamos konferencijos pranešėja

Advokatė Jurgita Judickienė š. m. spalio 28 d. ir lapkričio 5 d. UAB „Mokesčių srautas“ („Countline“) organizuotoje konferencijoje buhalteriams „Skaičių bitės 2010“ skaitė pranešimą tema „Naujausi teisės aktų pakeitimai, žinotini buhalteriu“. Pranešime aptarti finansinę apskaitą vedantiems įmonės darbuotojams aktualūs teisės aktų pakeitimai – skolų pripažinimo beviltiškomis taisyklių pakeitimai, nauji Akcinių bendrovių įstatymo reikalavimai bei Įmonių restruktūrizavimo įstatymo naujovės.

Advokatai Agnė Bilotaitė, Egidijus Langys ir Marius Tamošiūnas tapo kvalifikuotais mediatoriais

Advokatai Agnė Bilotaitė, Egidijus Langys ir Marius Tamošiūnas š. m. lapkričio 16–17 d. dalyvavo mokymuose tema „Mediacija ir teisminis sutaukymas. Derybos“, kuriuos organizavo Nacionalinė teismų administracija ir Teisėjų padėjėjų asociacija, bendradarbiaudamos su Teisingumo ministerijos Mokymo centru.

Intensyviuose dviejų dienų trukmės teoriniuose ir praktiniuose mokymuose buvo gilinamasi, kaip pasirengti ir vykdyti sutaukinimo procedūrą, vesti derybas, argumentuoti ir kontraargumentuoti, atpažinti manipuliavimą ir kt. Mokymus vedė advokatas, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto privatinės teisės katedros docentas dr. Rimantas Simaitis, ir psichologas Mykolo Romerio universiteto Socialinės politikos fakulteto Psichologijos katedros vedėjas dr. Alfredas Laurinavičius.

Teisininkė

Rasa Stankauskienė

2010 m. liepos 1 d. likvidavus apskričių viršinininkų administracijas, įstatymų leidėjams teko spręsti, kam perduoti vieną svarbiausių apskričių vykdytų funkcijų – valstybinės žemės tvarkymą ir administravimą kaimo ir miesto gyvenamosiose vietovėse. Po intensyvių diskusijų ir siūlymų miesto gyvenamojoje teritorijoje esančią žemę perduoti valdyti savivaldybėms, šis išskaidyto žemės valdymo modelis atmestas. Taigi valstybinės žemės valdymas išliko valstybės rankose, o atsakinga institucija paskirta Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos.

Valstybinės žemės valdymas liko valstybės rankose

Taigi nuo 2010 m. liepos 1 d., kuomet įsigaliojo Žemės įstatymo ir Žemės reformos įstatymo pakeitimai, valstybės politiką žemės tvarkymo ir administravimo, žemės reformos, žemėtvarkos planavimo srityje įgyvendina ir dalyvauja ją formuojant Nacionalinė žemės tarnyba. Valstybinės žemės valdymo koncentravimas valstybės institucijų, o ne kelių dešimčių savivaldybių, rankose atitinka ne kartą Konstitucinio teismo nutarimuose išdėstytą poziciją, kad neleidžiama valstybės turto valdyti, naudoti ir disponuoti juo taip, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai ir šis turtas netarnautų viešajam interesui, visuomenės poreikiui, tautos gerovei. Atsižvelgiant į tai, kiek pažeidimų, piktnaudžiavimų, neveikimo, atitinkamų institucijų klaidų valstybinės žemės valdymo sektoriuje atskleidžiama iki šiol, pirmieji permainų šiame sektoriuje žingsniai yra sveikintini. Ar valstybinės žemės valdymą perdavus Nacionalinei žemės tarnybai jis taps efektyvesnis, skaidresnis, racionalesnis ir bus užkirstas kelias korupcijai, parodys laikas.

Svarbu pažymėti, kad valstybinės žemės tvarkymo, administravimo reglamentavimas išlieka painus, sudėtingas, su egzistuojančiomis teisės spragomis ir neišspręstomis problemomis, kurios ypatingai išryškės pereinamuoju laikotarpiu, kuomet Nacionalinė žemės tarnyba faktiškai įgyvendins valstybinės žemės tvar-

kymo ir administravimo funkcijų, tęstinių projektų, nebaigtų procesų perėmimą. Todėl visi asmenys, dalyvaujantys procesuose, susijusiuose su valstybine žeme, siekdami išvengti klaidų ir jų teisėtų interesų pažeidimo, turi išlikti budrūs, stebėti visas aktualijas ir permainas šioje srityje, kadangi valstybinės žemės tvarkymo ir administravimo procedūros eigoje bus keičiamos, tobulinamos. Pažymėtina, kad kol kas pakeistos tik įstatymų normos, tuo tarpu įstatymus įgyvendinantys teisės aktai dar nepakeisti, dėl ko pereinamuoju laikotarpiu pastebimas žymus atliekamų žemės tvarkymo funkcijų ir žemės reformos darbų sulėtėjimas.

Pasiklysti valstybinės žemės sritį reglamentuojančių teisės aktų labirintuose tikrai lengva, todėl dalyvaujantiems ar siekiantiems dalyvauti įvairiuose procesuose, susijusiuose su valstybinės žemės klausimais, svarbu žinoti esmines permainas, galiojančias nuo 2010 m. liepos 1 d. ir sekti tolimesnius pakeitimus, kurių bus gausu.

Tad kas gi pasikeitė valstybinės žemės valdymo srityje nuo 2010 m. liepos 1 d.?

Valstybinės žemės patikėtiniai (valdytojai)

- Nacionalinė žemės tarnyba yra visos Lietuvos Respublikos valstybinės žemės, išskyrus žemę,

kuri patikėjimo teise perduota kitiems subjektams, valdytoja.

- Savivaldybės yra valstybinės žemės, perduotos savivaldybėms patikėjimo teise Vyriausybės nutarimais, valdytojos.
- VĮ Valstybės turto fondas yra valstybinės žemės, priskirtos privatizuotiems ir (ar) privatizuojamiems statiniams ir įrenginiams, valstybinės žemės, naudojamos akcinių ir uždarytųjų akcinių bendrovių, kurių akcijų paketai buvo privatizuoti, ir valstybinės žemės, reikalingos valstybei svarbiems ekonominiams projektams įgyvendinti, valdytoja.
- AB Turto bankas yra valstybinės žemės, priskirtos valstybės nekilnojamam turtui, kurį reikia atnaujinti, valdytoja.
- VĮ Valstybės žemės fondas yra valstybinės žemės sklypų, priskirtų žemės konsolidacijos projekto teritorijai, ir iš privačių asmenų valstybės nuosavybėn įsigytų žemės sklypų, reikalingų šios įmonės administruojamiems valstybės biudžeto ir Europos Sąjungos lėšomis finansuojamoms priemonėms, gerinančioms žemės valdų struktūras ir mažinančias apleistos žemės plotus, valdytoja.
- Lietuvos Respublikos miškų įstatymo ir kitų įstatymų numatyti subjektai (miškų urėdijos, valstybinių rezervatų direkcijos, nacionalinių parkų direkcijos, valstybės įmonė Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija ir

kt.), jiems patikėjimo teise perduotos valstybinės žemės valdytojais.

Naujas subjektas – VĮ Valstybinės žemės fondas

LR Vyriausybės 2010 m. rugpjūčio 12 d. nutarimu Nr. 1169 VĮ Valstybinio žemėtvarkos instituto pavadinimas pakeistas į VĮ Valstybės žemės fondas. Šiam subjektui kol kas pavestos funkcijos valstybinės žemės konsolidacijos procese, Lietuvos Respublikos žemės informacinės sistemos tvarkymas, taip pat pavesta vykdyti valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos aukcionus, kuriuos anksčiau vykdavo savivaldybių administracijų direktorių arba apskrities viršininkų sudarytos komisijos. Ateityje šios valstybės įmonės funkcijos, tikėtina, bus plečiamos.

Nuo 2010 m. liepos 1 d. valstybės politiką žemės tvarkymo ir administravimo, žemės reformos, žemėtvarkos planavimo srityje įgyvendina ir dalyvauja ją formuojant Nacionalinė žemės tarnyba.

Sprendimų priėmimas dėl valstybinės žemės nuomos, pardavimo, panaudos, dėl nuosavybės teisių atkūrimo į žemę, mišką ir vandens telkinius

Nuo 2010 m. liepos 1 d. sprendimus dėl nuosavybės teisių atkūrimo, dėl

valstybinių žemės sklypų pardavimo, nuomos, panaudos, išskyrus valstybinius žemės sklypus, valdomus kitų patikėtinių, priima Nacionalinė žemės tarnyba. Todėl visais klausimais dėl nuosavybės teisių atkūrimo, valstybinės žemės pirkimo, nuomos, panaudos reikia kreiptis į atitinkamą Nacionalinės žemės tarnybos teritorinį žemėtvarkos skyrių, kurių vedėjams yra suteikti įgaliojimai priimti sprendimus atkurti nuosavybės teisę, suteikti nuosavybėn neatlygintinai valstybinės žemės sklypus, juos parduoti, išnuomoti, perduoti neatlygintinai naudotis, organizuoti kaimo plėtros žemėtvarkos projektus, žemės reformos žemėtvarkos ir valstybinės žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų rengimą, tvirtinti šiuos projektus, nustatyti žemės servitutus, išduoti (arba atsisakyti išduoti) sutikimą įkeisti valstybinės žemės nuomos teisę ir kiti įgaliojimai.

Pagrindinės žemės naudojimo paskirties keitimo tvarka

Iki aptariamų pakeitimų žemės savininkai naudoti žemę kitai paskirčiai, negu buvo nustatyta žemę įsigyjant nuosavybėn, galėjo tik apskrities viršininkui priėmus sprendimą pakeisti pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį. Nuo 2010 m. liepos 1 d. sprendimą pakeisti pagrindinę žemės naudojimo paskirtį priima detalųjį arba specialųjį teritorijų planavimo dokumentą tvirtinanti institucija (įvairios valstybės institucijos, savivaldybės taryba, savivaldybės administracijos direktorius tarybos pavedimu) kartu su sprendimu patvirtinti detalųjį arba specialųjį teritorijų planavimo dokumentą.

Skundų dėl žemės reformos vykdytojų sprendimų pateikimo tvarka

Nuo 2010 m. liepos 1 d. Nacionalinė žemės tarnyba yra išankstinio ginčo nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija skundams, nurodytiems Žemės reformos įstatymo 18 straipsnyje. Nacionalinės žemės tarnybos teritoriniai padaliniai nagrinėja skundus dėl žemės reformos metu suformuotų žemės sklypų tinkamumo, žemės privatizavimui, nuomai ir perdavimui neatlygintinai naudotis parengtų dokumentų ir įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimų neatitikties.

Nacionalinės žemės tarnybos teritorinių padalinių sprendimai (išskyrus žemiau nurodytus) ir veiksmai (neveikimas) per 20 darbo dienų nuo skundžiamo sprendimo priėmimo, atliktų veiksmų ar atsisakymo juos atlikti (neveikimo) dienos, skundžiami Nacionalinės žemės tarnybos vadovui, kurio sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka administraciniam teismui.

Pažymėtina, kad teismai praktikoje dažnai palieka pareiškėjų skundus nenagrinėtais dėl šios kategorijos byloms nustatytos išankstinio bylos nagrinėjimo ne per teismą tvarkos nesilaikymo, konstatuodami, kad ji yra privaloma. Vis dėlto, teismų praktikoje ne kartą konstatuota, kad Žemės reformos įstatymo 18 straipsnio norma priskirtina viešajai teisei ir plečiamai neaiškinama, todėl Nacionalinės žemės tarnybos sprendimai žemės tvarkymo klausimais, kuriems šiame straipsnyje tiesiogiai nenumatyta išankstinė ginčo nagri-

nėjimo ne teisme tvarka, skundžiami tiesiogiai administraciniam teismui.

Atkreiptinas dėmesys, kad išankstinė ginčo nagrinėjimo procedūra taikoma tik iki atitinkamų sprendimų priėmimo, todėl Nacionalinės žemės tarnybos teritorinių padalinių priimti sprendimai dėl nuosavybės teisių atkūrimo, žemės sklypo suteikimo nuosavybėn neatlygintinai, pardavimo, nuomos ar perdavimo naudotis neatlygintinai skundžiami tiesiogiai administraciniam teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka per 1 mėnesį nuo skundžiamo sprendimo paskel-

bimo arba jo įteikimo suinteresuotai šaliai dienos.

Taigi labai svarbu atskirti, kurių Nacionalinės žemės tarnybos sprendimų, veiksmų (neveikimo) apskundimui taikoma išankstinė ginčo nagrinėjimo procedūra, o kurių ne. Kadangi praktikoje toks atskyrimas dažna kelia abejonių, patartina visais abejotinais atvejais kreiptis tiesiogiai su skundu į teismą, nes naudojantis išankstinio ginčo nagrinėjimo procedūra, dažnai paaiškėja, kad ji neprivaloma, o kreipimosi į teismą terminai, kuriuos atnaujinti ne visuomet pavyksta, jau būna praleisti.

“

Išankstinis ginčo nagrinėjimas ne teismo tvarka taikomas tik iki atitinkamų sprendimų priėmimo, todėl Nacionalinės žemės tarnybos priimti sprendimai dėl nuosavybės teisių atkūrimo, žemės sklypo suteikimo nuosavybėn neatlygintinai, pardavimo, nuomos ar perdavimo naudotis neatlygintinai skundžiami tiesiogiai administraciniam teismui.

”

Teisininkas

Mantas Valatka

Nuo 2010 m. rugpjūčio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – Darbo kodeksas) pataisos, kuriomis įstatymų leidėjas panaikino viršvalandinių darbų draudimą bei sudarė palankesnes sąlygas darbdaviams ir darbuotojams susitarti dėl viršvalandžių.

Viršvalandžiai nebėra draudžiami

Pagal anksčiau galiojusį teisinį reguliavimą viršvalandiniai darbai buvo draudžiami. Darbdavys darbus, viršijančius nustatytą darbo laiką, galėjo skirti dirbti tik Darbo kodekse nustatytais septyniais išimtiniais atvejais, pavyzdžiui, kai dirbami visuomenei būtini darbai ar siekiant užkirsti kelią nelaimėms ir panašiais atvejais. Dirbti viršvalandinius darbus minėtais išimtiniais atvejais darbdavys (ar jo įgaliotas atstovas) gali skirti savo įsakymu (nurodymu). Tam, kad darbas būtų pripažintas viršvalandiniu, pakanka, kad nurodymą dirbti darbuotojo tiesioginis viršininkas duotų net ir žodžiu arba toks darbas būtų dirbamas su jo žinia ir leidimu.

Įsigaliojus Darbo kodekso pataisoms, nebeliko nuostatos, jog viršvalandiniai darbai paprastai draudžiami. Darbo kodekso 150 straipsnio 2 dalis buvo papildyta nuostata, numatančia, kad kitais atvejais viršvalandiniai darbai gali būti organizuojami tik gavus rašytinį darbuotojo sutikimą arba rašytinį darbuotojo prašymą. Kitaip tariant, šalia jau minėtų išimtinių atvejų, kuomet darbdavys gali vienašališkai skirti dirbti viršvalandžius, įteisinta galimybė nustatyti viršvalandinius darbus su darbuotojo sutikimu arba prašymu ir nesant išimtinių atvejų. Taigi ši nauja Darbo kodekso nuostata sudaro sąlygas darbdaviams esant poreikiui siūlyti darbuotojams dirbti viršvalandžius, tačiau kartu įpareigoja

darbdavius juos realiai apskaityti ir atitinkamai mokėti daugiau viršvalandinių darbų dirbantiems darbuotojams.

Kitas Darbo kodekso pakeitimas yra susijęs su viršvalandinių darbų trukme. Pagal ankstesnę teisinį reguliavimą darbuotojo viršvalandinis darbas per dvi dienas iš eilės negalėjo viršyti 4 valandų ir 120 arba 180 (jei tai numatyta kolektyvinėje sutartyje) valandų per metus.

Įsigaliojus pataisoms, darbuotojo viršvalandinio darbo trukmė per metus išliko ta pati, tačiau dabar darbuotojo viršvalandinis darbas negali viršyti 4 valandų jau ne per dvi dienas iš eilės, o per vieną dieną (pamainą). Kitaip tariant, šiuo metu darbuotojas per trumpesnę laikotarpį gali išdirbti daugiau viršvalandžių nei anksčiau, pavyzdžiui, visą savaitę kiekvieną darbo dieną dirbti po 4 viršvalandžius. Vis dėlto reikėtų turėti omenyje, kad Darbo kodekso pakeitimai, susiję su viršvalandinių darbų trukme, yra laikini ir galios tik iki šių metų gruodžio 31 d.

Kalbant apie viršvalandinį darbą reikėtų aptarti ir apmokėjimo už tokį darbą ypatumus. Darbo kodekso 193 straipsnyje nustatyta, kad už viršvalandinį darbą mokama ne mažiau kaip pusantro darbuotojo darbo užmokesčio, nurodyto Darbo kodekso 186 straipsnio 2 dalyje. Darbo kodekso 186 straipsnio

2 dalyje numatyta, jog darbo užmokestis apima pagrindinį darbo užmokestį ir visus papildomus uždarbius, bet kokiu būdu tiesiogiai darbdavio išmokamus darbuotojui už jo atliktą darbą. Tai reiškia, kad padidintas apmokėjimas už viršvalandinį darbą turi būti apskaičiuojamas ne tik nuo pagrindinio darbo užmokesčio (atlyginimo), bet ir nuo visų kitų darbdavio darbuotojui išmokėtų papildomų uždarbių. Kitaip tariant, pirmiausia reikia suskaičiuoti visus darbuotojo per mėnesį iš darbdavio gautus uždarbius, t. y. pareigybinį atlyginimą, priemokas, premijas, priedus ir pan., ir tik po to nuo šios sumos galima apskaičiuoti apmokėjimą už viršvalandžius.

“

Įsigaliojus Darbo kodekso pataisoms, nebeliko nuostatos, jog viršvalandiniai darbai paprastai draudžiami.

”

Advokatas

Marius Tamošiūnas

2010 m. balandžio 7 d. [JUREX naujienlaiškyje Nr. 5](#) jau rašėme apie tarptautinių teisminių procesų kaštų mažinimą. Atsižvelgdami į skaitytųjų susidomėjimą šia tema, kurios aktualumą lemia dėl pasaulinio ekonomikos nuosmukio padidėjęs tarptautinių teisminių procesų skaičius, tęsiame tarptautinių teisminių ginčų temą.

Ar galimai išvengti brangių tarptautinių teisminių procesų?

Kiekvienas, kuriam teko betarpiškai dalyvauti teisminiame ginče su klientais ar partneriais, patyrė, kad teismo procesas yra ilgas, nemalonus ir, kai kuriais atvejais, menkai prognozuojamas procesas. Jei šios problemos kyla bylinėjantis savo valstybėje, pagal Lietuvos teisės taisykles ir pasitelkiant vietinius teisininkus, tai teisminis ginčas užsienio valstybėje arba teismui taikant užsienio teisę yra dar ilgesnis, sudėtingesnis ir nepalyginamai brangesnis. Ženkliai didesnius tarptautinių teisminių procesų kaštus lemia kelios pagrindinės priežastys. Pirma, poreikis pasitelkti daugiau ir aukštesnės kvalifikacijos specialistų.

Neretai tarptautiniame teisminiame ginče, siekiant užtikrinti sėkmingą jo baigtį, turi aktyviai dalyvauti bei tarpusavyje bendradarbiauti Lietuvos ir atitinkamos užsienio valstybės teisininkai, kitų susijusių sričių (mokesčių, buhalterinės apskaitos specialistai). Antra, tarptautiniame procese ženkliai kaštų dalį sudaro vertimo kaštai. Bylinėjantis užsienio teisme procesas paprastai vyksta valstybine kalba, todėl visi dokumentai byloje turi būti pateikiami išversti į šią kalbą. Trečia, bylinėjantis užsienyje kyla įvairios organizacinės problemos, kurios taip pat didina bylinėjimosi kaštus (patiriamos kelionės į užsienio valstybę, telekonferencijų išlaidos, taip pat tenka pasitelkti užsienio antstolius įrodymų surinkimui, procesinių dokumentų įteikimui ir pan.).

Lietuvos bei tarptautiniai teisės aktai leidžia sutarties šalims susitarti tiek dėl jų santykiams taikytinos teisės, tiek dėl sutartinių ginčų nagrinėjimo vietos. Šią galimybę būtina išnaudoti iš anksto tiksliai susitariant, kurios valstybės teisė bus taikoma ginčui ir kurios valstybės teismuose ginčas bus sprendžiamas. Priešingu atveju, nesant šalių susitarimo, taikoma teisė būtų nustatoma pagal šalies įstatymuose bei tarptautiniuose (Europos Sąjungos) teisės aktuose nustatytas taisykles, kurios ne visuomet lems Lietuvos bendroveipalankų ar optimalių kaštų atžvilgiu rezultatą. Pavyzdžiui, galima situacija, kuomet ginčas tarp Lietuvos ir Latvijos įmonių pagal Europos Sąjungos teisės aktus turėtų būti sprendžiamas Latvijoje pagal Olandijos teisę. Tokiu atveju Lietuvos įmonei gali tekti samdyti ne tik Latvijos, bet ir Olandijos advokatus, o teismo ginčo trukmė bei kaštai gali tapti ypač didele našta.

Dėl šių priežasčių susitarimo dėl teisingumo ir taikytinos teisės tinkamas įforminimas yra ypatin-gai svarbus. Pavyzdžiui, pasirašant tiekimo sutartį su Olandijos pirkėjais, galimas susitarti, jog ginčas bus sprendžiamas Lietuvos teismuose arba, dar geriau, konkrečiame Lietuvos teisme. Pavyzdžiui, Vilniuje veikiančioms įmonėms vertėtų į sutartį įtraukti sąlygą, kad ginčai bus nagrinėjami, priklausomai nuo ginčo sumos ir pobūdžio, Vilniaus miesto trečiajame apylinkės teisme

arba Vilniaus apygardos teisme. Ne mažiau svarbu susitarti ir dėl ginčui taikytinos teisės, kadangi susitarimas dėl bylos nagrinėjimo Lietuvoje automatiškai dar nereiškia, jog ginčui bus taikomos Lietuvos teisės taisyklės.

Žinoma, derantis dėl sutarties sudarymo dažnai kyla problema – abi sutarties šalys pageidauja bylinėtis būtent savo „namų aikštelėje“ – vietos teisme ir pagal vietos teisę, todėl pasiekti abiems šalims priimtino kompromiso gali ir nepavykti. Vis dėlto atkreiptinas dėmesys į tai, kad kai kuriais atvejais netinkamas kompromisas gali būti netgi blogiau nei kitos šalies reikalavimų patenkinimas. Pavyzdžiui, praktikoje pasitaiko sutarčių, kuriose, šalims darant abipuses nuolaidas, numatoma, jog, pavyzdžiui, ginčai bus nagrinėjami Olandijoje (kadangi Olandijos įmonė nepasitiki Lietuvos teismais), o sutarčiai taikoma Lietuvos teisė (kadangi Lietuvos įmonei Olandijos teisė nežinoma ir todėl nepriimtina). Nors toks pasirinkimas, iš pirmo žvilgsnio, atrodo logiškas, kompromisinis ir abi sutarties šalys iš dalies gauna tai, ko norėjo, iš tiesų jis sukelia daugiau problemų bei papildomų kaštų, nei duoda naudos. Toks susitarimas reiškia, kad tarp sutarties šalių kilus ginčui abiems šalims teks samdyti tiek Lietuvos teisininkus, kurie išmano ginčui taikytiną teisę, tiek ir Olandijos teisininkus, kurie išmano procesines Olandijos teismuose taikytinas taisykles. Dėl šios priežasties išlaidos advokatų paslaugoms, vertimams ir kitos organizacinės išlaidos gali išaugti dvigubai.

Vis dėlto, kai derybos atsiduria akliavietėje, kadangi abi šalys nesutinka tartis dėl priešingos šalies teisės taikymo, tam tikrą kompromisinį variantą galima atrasti – tokiu atveju derėtų rinktis neutralią ginčui taikytiną teisę. Sudarant komercines sutartis, bene geriausios neutralios taikytinos teisės sistemos yra Tarptautinio privatinės teisės unifikavimo instituto (UNIDROIT) Tarptautiniai komercinių sutarčių principai (Principles of International Commercial Contracts) ir Europos sutarčių teisės komisijos parengti Europos sutarčių teisės principai (Principles of European Contract Law – PECL).

Svarbiausia teisinė priemonė, padėsianti išvengti brangių tarptautinių procesų arba bent jau sumažinti jų kaštus, – tai sutartyje tinkamai įformintas susitarimas dėl ginčų nagrinėjimo vietos, tvarkos ir ginčui taikytinos teisės.

Abu šie dokumentai yra vieši, nemokami, yra parengti jų vertimai į visas pagrindines užsienio kalbas. Be to, šie dokumentai parengti remiantis šalių lygiateisiškumo principu, t.y. juose įtvirtintos nuostatos paprastai yra vienodai palankios abiems sutarties šalims. UNIDROIT Principai Lietuvos įmonėms rekomenduotini ir todėl, kad nemaža dalis šių principų nuostatų rengiant Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą buvo perkelti į jį beveik pa-

žodžiui, todėl UNIDROIT principų nuostatos Lietuvos verslui yra gana „įprastos“.

Tam tikras kompromisas galimas ir tarptautinės sutarties šalims tariantis dėl teisingumo. Jeigu viena iš sutarties šalių, nepasitikėdama užsienio valstybės teismų objektyvumu ir kvalifikacija, kategoriškai nesutinka tartis dėl ginčų nagrinėjimo priešingos šalies valstybės teismuose, derėtų apsvarstyti vieną iš alternatyvių ginčo sprendimo būdų – tarptautinį komercinį arbitražą. Užsienio valstybių verslo praktikoje komercinių ginčų sprendimas arbitraže yra gana įprastas ir dažnas, tuo tarpu Lietuvoje šis ginčų sprendimo būdas dar tik populiarėja. Pasirinkusios arbitražą ginčo šalys turi galimybę nustatyti arbitražo skaičių, jų skyrimo tvarką, ginčo nagrinėjimo procedūrą, kalbą ir kt. taisykles. Turėdamas galimybę skirti arbitražo teismo arbitražą, rinktis ginčo sprendimo procedūrą ir kalbą, užsienio partneris gali būti labiau linkęs sutikti su ginčo nagrinėjimo vieta Lietuvoje (juo labiau, kad ginčo nagrinėjimas Lietuvoje yra pigesnis, nei daugelyje Vakarų valstybių).

Taigi tinkamai įformintas susitarimas dėl taikytinos Lietuvos teisės ir ginčų nagrinėjimo Lietuvos teismuose, o tam tikrais atvejais ir kompromisinis susitarimas dėl teisingumo ir ginčui taikomos teisės, gali padėti ženkliai sumažinti tarptautinių teisminių procesų, kuriuose įmonei tenka dalyvauti, skaičių arba bent jau tokių procesų metu patiriamus kaštus.

Advokatas

Kęstutis Žičkus

Per paskutiniuosius pora metų įmonių bankrotų skaičius Lietuvoje augo kaip ant mielių. Devyniais iš dešimties atvejų trečiosios eilės kreditorių reikalavimai bankroto byloje lieka visiškai nepatenkinti arba tenka susirinkti tik trupinius nuo bankroto vaišių stalo, kurie lieka pardavus bankams įkeistą turtą ir pirmoje eilėje patenkinus banko reikalavimą. Iš savo praktikos pastebime, jog neretai kreditoriai tokiose situacijose nuleidžia rankas, nors ir įtaria, kad bankrutuojanti įmonė savo veiksmais galėjo pažeisti jų teises ir teisėtus interesus. Paskirti bankroto administratoriai taipogi ne visada skaidriai ir operatyviai atlieka bankroto procedūras. Kas už visa tai turėtų atsakyti?

Kreditorių rankose – administracinė rykštė įmonių vadovams

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 506 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, kad įmonių ir įstaigų kreditorių teisių pažeidimas (kreditorių reikalavimų tenkinimo eilės ir tvarkos pažeidimas, pareiškimo dėl bankroto bylos iškėlimo teismui nepateikimas, kreditorių susirinkimų nesušaukimas įstatymų numatytais atvejais) užtraukia baudą įmonių ir įstaigų administracijų vadovams ar administratoriams nuo penkių tūkstančių iki dešimties tūkstančių litų. Tokie pat veiksmai, padaryti asmens, bausto administracine nuobauda už minėto straipsnio 1 dalyje nurodytus pažeidimus, – užtraukia baudą nuo dešimties tūkstančių iki penkiasdešimties tūkstančių litų su nušalinimu nuo darbo (pareigų).

1. Nuo 2009 m. liepos 1 d. buvo pripažintas netekusiu galios Laikinasis mokėjimų eilės tvarkos įstatymas, kuris reglamentavo mokėjimų eilės tvarką, kai mokėtojas visiems atsiradusiems piniginiams įsipareigojimams įvykdyti neturi pakankamai pinigų. Tačiau Civilinio kodekso 6.923 straipsnyje yra nustatytas lėšų nurašymo nuo banko sąskaitos eiliškumas, kai sąskaitoje nepakanka lėšų visiems pareikštiems reikalavimams patenkinti. Pirmąja eile nurašomos lėšos pagal vykdomuosius dokumentus dėl žalos, padarytos dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, atlyginimo ir išlaikymo išieškojimo. Antrąja eile nurašomos lėšos pagal vykdomuosius dokumentus dėl išmokų, kylančių iš darbo ir autorinių sutarčių. Trečiąja eile nurašomos lėšos

pagal mokėjimo dokumentus, nustatančius įmokas į biudžetą (valstybės, savivaldybės ar socialinio draudimo). Ketvirtąja eile nurašomos lėšos pagal vykdomuosius dokumentus kitiems piniginiams reikalavimams patenkinti. Penktąja eile nurašomos lėšos pagal kitus mokėjimo dokumentus kalendorinio eiliškumo tvarka. Lėšos pagal reikalavimus, priklausančius tai pačiai eilei, nurašomos mokėjimo dokumentų gavimo kalendorinio eiliškumo tvarka. Pažymėtina, jog lėšų nurašymo eilę vykdymo procese bei bankroto procese nustato atitinkamai Įmonių bankroto įstatymas ir Civilinio proceso kodeksas.

Įmonių ir įstaigų kreditorių teisių pažeidimas (kreditorių reikalavimų tenkinimo eilės ir tvarkos pažeidimas, pareiškimo dėl bankroto bylos iškėlimo teismui nepateikimas, kreditorių susirinkimų nesušaukimas įstatymų numatytais atvejais) užtraukia baudą įmonių ir įstaigų administracijų vadovams ar administratoriams.

Taigi jeigu skolininkas, neturėdamas lėšų įvykdyti visus atsiradusius piniguinius įsipareigojimus, pirmiau patenki-

na reikalavimą, priklausantį žemesnei eilei arba tai pačiai eilei, tačiau atsiradusį vėliau, konstatuotinas kreditorių reikalavimų tenkinimo eilės ir tvarkos pažeidimas, aprašytas Administracinių teisės pažeidimų kodekso 506 straipsnyje.

2. Įmonių bankroto įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu įmonė negali arba negalės atsiskaityti su kreditoriumi (kreditoriais) ir šis (šie) nesikreipė į teismą dėl bankroto bylos iškelimo, įmonės vadovas, savininkas (savininkai) privalo pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškelimo. Iš to seka, kad įmonės vadovas, savininkas (savininkai) privalo pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškelimo esant dviem sąlygoms, t. y. įmonė negali ir (arba) negalės atsiskaityti su kreditoriumi (kreditoriais) ir šis (šie) nesikreipė į teismą dėl bankroto bylos iškelimo. Pirmoji sąlyga aiškintina pasitelkus įmonės nemokumo sąvoką, apibrėžtą Įmonių bankroto įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje. Įmonės nemokumas – įmonės būseną, kai įmonė nevykdo įsipareigojimų (nemoka skolų, neatlieka iš anksto apmokėtų darbų ir kt.) ir pradelsti įmonės įsipareigojimai (skolos, neatlikti darbai ir kt.) viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės. Antroji sąlyga, kuriai esant įmonės vadovui, savininkui (savininkams) iškyla pareiga kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškelimo, yra ta, kad kreditorius (kreditoriai) nesikreipė į teismą dėl bankroto bylos iškelimo.

Jeigu kreditorius žino arba turi pakankamą pagrindą manyti, kad yra tenkinamos abi aukščiau nurodytos sąlygos, tačiau įmonės vadovas, savininkas (savininkai) neinicijuoja bankroto bylos iškelimo, kreditorius

turi teisę kreiptis į teismą dėl administracinės nuobaudos paskyrimo vadovaujantis Administracinių teisės pažeidimų kodekso 506 straipsniu.

3. Įmonių bankroto įstatymo 22 straipsnyje reglamentuojama kreditorių susirinkimo sušaukimo tvarka ir sąlygos. Pirmasis kreditorių susirinkimas turi įvykti ne vėliau kaip per 30 darbo dienų nuo teismo nutarties patvirtinti kreditorių reikalavimus įsiteisėjimo dienos. Pirmąjį kreditorių susirinkimą sušaukia teismas ar jo pavedimu – administratorius. Kitus kreditorių susirinkimus šaukia teismas, administratorius arba kreditorių susirinkimo pirmininkas. Reikalauti sušaukti kreditorių susirinkimą turi teisę kreditorius (kreditoriai), kurio (kurių) reikalavimų suma vertine išraiška sudaro ne mažiau kaip 10 procentų šio įstatymo nustatyta tvarka teismo patvirtintų visų kreditorių reikalavimų sumos.

Jeigu esant aukščiau nurodytiems pagrindams sušaukti kreditorių susirinkimą susirinkimas yra nesušau-

kiamas, kreditoriaus iniciatyva gali būti pradėta administracinio teisės pažeidimo bylos teiseną Administracinių teisės pažeidimų kodekso 506 straipsnio pagrindu.

Rašytinis įspėjimas įmonės administracijos vadovui ar administratoriui apie gresiančią administracinę atsakomybę dėl kreditoriaus teisių pažeidimo ar kreipimasis į teismą šiuo pagrindu dažnai gali pasitarnauti kaip efektyvi priemonė, padedanti kreditoriui susigrąžinti skolą, gauti nepiniginės prievolės įvykdymą ar kitaip patenkinti savo interesus iš vadovaujamos ar bankroto administratoriaus administruojamos įmonės. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 506 straipsnyje numatytos administracinės nuobaudos yra pakankamai didelės, todėl tiek įmonės (įstaigos) administracijos vadovas, tiek administratorius, tikėtina, bus linkę ištaisyti kreditoriaus teisių pažeidimą (jeigu tai įmanoma) ar bent jau ieškoti kompromisinio sprendimo sudariusioje situacijoje, užuot mokėjęs baudą teismui iš savo asmeninių lėšų.

“

Rašytinis įspėjimas įmonės administracijos vadovui ar administratoriui apie gresiančią administracinę atsakomybę dėl kreditoriaus teisių pažeidimo ar kreipimasis į teismą šiuo pagrindu dažnai gali pasitarnauti kaip efektyvi priemonė, padedanti kreditoriui susigrąžinti skolą, gauti nepiniginės prievolės įvykdymą ar kitaip patenkinti savo interesus iš vadovaujamos ar bankroto administratoriaus administruojamos įmonės.

”

Advokatas

Dainius Kenstavičius

Europos Sąjungos valstybėms narėms įgyvendinus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2006/123/EB „Dėl paslaugų vidaus rinkoje“, kitaip vadinamą Paslaugų direktyva, buvo užtikrinta įsisteigimo laisvė ir laisvas paslaugų judėjimas Europos Sąjungoje.

Įsisteigimo laisvė reiškia, kad Europos Sąjungos fiziniai ir juridiniai asmenys turi teisę verstis ekonomine veikla neribotą laiką kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, ir naudojantis stabilia infrastruktūra, kurioje faktiškai teikiamos paslaugos.

Paslaugų teikimo reikalavimai Europos Sąjungoje

Tuo tarpu laisvė teikti paslaugas reiškia, kad Europos Sąjungos fiziniai ir juridiniai asmenys turi teisę vertis tam tikra veikla (teikti paslaugas) kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ir neįsisteigę toje valstybėje narėje. Laisvė teikti paslaugas yra įgyvendinama tuomet, kai asmuo nepastoviai ir ne nuolat dalyvauja kitos Europos Sąjungos valstybės ekonominiame gyvenime.

Atskiriant įsisteigimo laisvę ir laisvę teikti paslaugas dėmesys turėtų būti kreipiamas į tokius kriterijus kaip paslaugų teikimo trukmė, reguliarumas, dažnumas ir tęstinumas. Kartais net keletą metų veikiant kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje nebus keliamas įsisteigimo reikalavimas, jeigu tokia veikla neatitinka įsisteigimo laisvės kriterijų. Norint įsisteigti būtina iki galo integruotis į kitos valstybės ekonomiką ir paslaugas teikti būtent kitoje valstybėje veikiantiems klientams.

Laisvės teikti paslaugas turinys

Paslaugų direktyvos 16 straipsnis nustato tam tikrus reikalavimus Europos Sąjungos valstybėms narėms dėl paslaugų teikimo laisvės. Valstybės narės negali sudaryti kliūčių teikėjų teisei teikti paslaugas ne toje valstybėje narėje, kurioje jie yra įsisteigę. Paslaugų direktyva įpareigoja visas Europos Sąjungos valstybes nares, kuriose teikia-

mos paslaugos, savo teritorijoje užtikrinti nevaržomą teisę teikti paslaugas ar vykdyti paslaugų teikimo veiklą.

Be to, valstybėms narėms yra draudžiama apriboti kitose valstybėse įsisteigusių asmenų paslaugų teikimo laisvę, jeigu tokiu apribojimu būtų pažeidžiami nediskriminavimo, būtinybės ir proporcingumo principai.

Nediskriminavimo principas reiškia, kad valstybės narės reikalavimas paslaugų teikėjams neturi būti tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuojantis pagal pilietybę arba pagal valstybę narę, kurioje juridinis asmuo įsisteigęs. Būtinybės principas reiškia, kad reikalavimas turi būti pagrįstas viešosios tvarkos, visuomenės saugumo, visuomenės sveikatos ar aplinkos apsaugos pagrindais. Galiausiai, proporcingumo principas lemia, kad reikalavimas turi būti tinkamas siekiamam tikslui įgyvendinti ir juo neturi būti reikalaujama daugiau, nei reikia tokiam tikslui.

Paslaugų direktyva nustato ir konkrečius draudžiamus reikalavimus valstybėms narėms (Paslaugų direktyvos 16 straipsnis). Valstybės narės negali apriboti kitoje valstybėje narėje įsisteigusio teikėjo laisvės teikti paslaugas, nustatydamos tokius reikalavimus:

- 1) reikalavimą teikėjui būti įsisteigusiam tos valstybės narės teritorijoje;

- 2) reikalavimą įsiregistruoti tos valstybės narės registre arba joje esančiose profesinėse įstaigose ar asociacijose;
- 3) draudimą teikėjui tos valstybės narės teritorijoje sukurti tam tikros formos ar rūšies infrastruktūrą, įskaitant biurus arba kontorą, kuri teikėjui reikalinga atitinkamoms paslaugoms teikti;
- 4) specifinius teikėjo ir gavėjo sutartinius susitarimus, kurie apriboja savarankiškai dirbančių asmenų paslaugų teikimą arba neleidžia jiems jų teikti;
- 5) teikėjo pareigą turėti specialų tapatybės dokumentą, reikalingą paslaugų teikimo veiklai vykdyti, išduotą kompetentingų institucijų;
- 6) įrangos ir medžiagų, kurios yra sudėtinė teikiamų paslaugų dalis, naudojimo reikalavimus, išskyrus sveikatai ir saugai darbe būtinus reikalavimus.

Žinoma, tai nereiškia, kad paslaugų teikėjams apskritai nekeliama jokie reikalavimai. Valstybei narei, į kurią atvyksta teikėjas, nekliudoma taikyti paslaugų teikimo reikalavimų, jei jie pagrįsti viešosios tvarkos, visuomenės saugumo, visuomenės sveikatos ar aplinkos apsaugos sumetimais, ir jeigu laikomasi 1 dalies nuostatų.

Kokybės reikalavimai paslaugų teikimui

Paslaugų direktyva numato ir reikalavimus patiems paslaugų teikėjams. Paslaugų kokybės reikalavi-

mais siekiama suteikti kuo didesnės naudos vartotojams (paslaugų gavėjams).

Paslaugų kokybę siekiama užtikrinti visų pirma reikalavimais, kad paslaugų teikėjai teiktų paslaugų gavėjams reikiamą informaciją apie paslaugas ir apie patį paslaugų teikėją. Pavyzdžiui, paslaugų teikėjai privalo teikti paslaugų gavėjui informaciją apie teikėjo pavadinimą, jo teisinį statusą ir formą, geografinį jo buveinės adresą ir duomenis, kurie leistų greitai su juo susisiekti ir bendrauti tiesiogiai, o esant reikalui ir elektroninėmis priemonėmis.

Paslaugų kokybę siekiama užtikrinti visų pirma reikalavimais, kad paslaugų teikėjai teiktų paslaugų gavėjams reikiamą informaciją apie paslaugas ir apie patį paslaugų teikėją.

Jeigu paslaugų teikėjas teikia profesines paslaugas, tuomet reikia teikti informaciją ir apie profesinės įstaigos arba panašios institucijos, kurioje teikėjas yra įregistruotas, pavadinimą, teikėjo profesinį vardą ir valstybę narę, kurioje tas vardas buvo suteiktas. Be to, būtina informuoti apie bendrąsias teikėjo taikomas sąlygas ir nuostatas, taip pat teikėjo taikomų sutarties sąlygų, susijusių su sutarčiai taikoma teise ir (arba) kompetentingais teismais, būvimą. Taip pat reikia suteikti in-

formaciją apie teisės aktais nenustatytą garantinį aptarnavimą, jei toks yra.

Galiausiai, reikalaujama suteikti tikslią informaciją ir apie paslaugos kainą, kai gavėjas iš anksto nustato kainą tam tikrai paslaugos rūšiai, taip pat apie pagrindines paslaugos savybes.

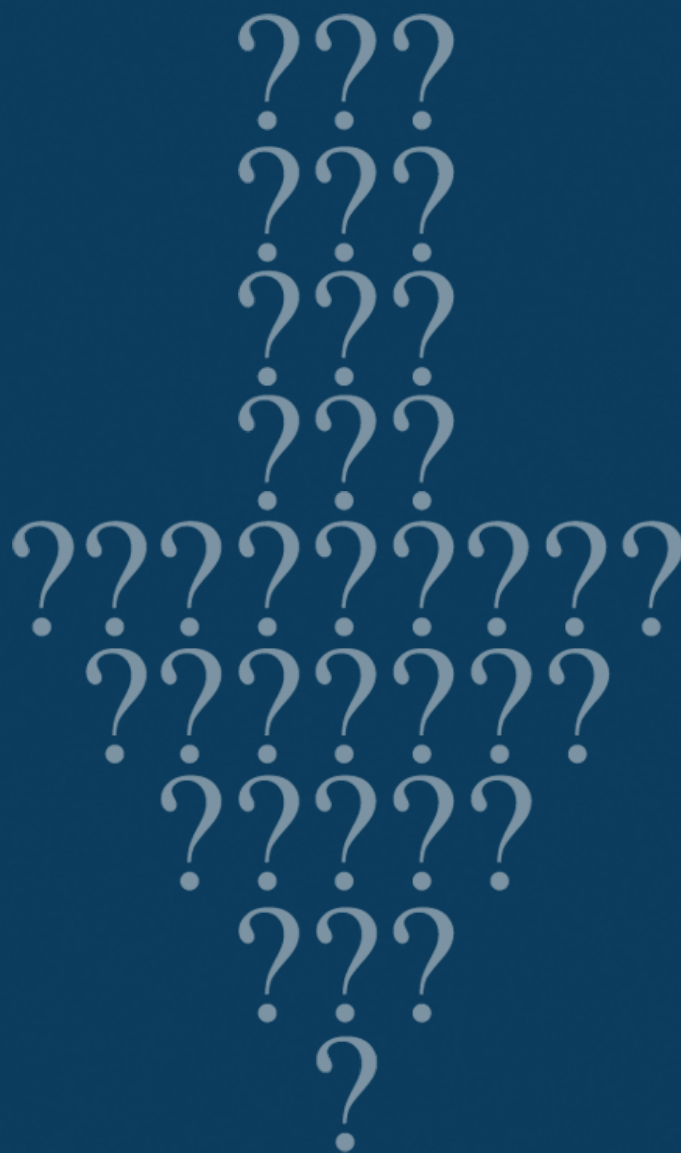
Paslaugų direktyva taip pat numato paslaugų kokybės politikos gaires. Valstybėms narėms yra nustatytas įpareigojimas imtis papildomų priemonių, kad teikėjai būtų skatinami savanoriškai imtis paslaugų teikimo kokybės užtikrinimo veiksmų.

Siūlomi kokybės užtikrinimo reikalavimai apima tokias priemones kaip nepriklausomų ar akredituotų įstaigų atliekamas veiklos sertifikavimas arba įvertinimas, taip pat paslaugų teikėjų kokybės chartijos sudarymas arba dalyvavimas Bendrijos lygiu sudarytose kokybės chartijose.

Valstybės narės taip pat privalo imtis papildomų priemonių, kad būtų skatinami paslaugų teikimo kokybės ir trūkumų nepriklausomi vertinimai. Galiausiai, valstybės narės turi skatinti neprivalomų Europos standartų kūrimą.

Šiomis priemonėmis siekiama užtikrinti laisvą paslaugų judėjimą Europos Sąjungos mastu bei užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę. Vienas iš pagrindinių tikslų yra ir paslaugų kokybės standartų suvienodinimas ir įvairių valstybių narių teikėjų teikiamų paslaugų suderinimas tam, kad galiausiai didžiausią naudą pajautų paslaugų gavėjai (vartotojai).

Praktiniai teisininko patarimai

Ar gali bendrovės vadovas atsistatydinti?

Bendrovės vadovas yra vienasmenis valdymo organas, kuris įgyvendina bendrovės dalyvių valią.

Akcinių bendrovių įstatymo (toliau – ABĮ) 37 straipsnyje apibrėžta vadovo kompetencija ir skyrimo tvarka. Ankstesnėse įstatymo redakcijose vadovo atsistatydinimo galimybė nebuvo reglamentuota ir tik nuo 2010 m. kovo 1 d. įstatymo leidėjas numatė vadovo atsistatydinimo galimybę.

Priklausomai nuo to, kas išrinko bendrovės vadovą – kolegialus valdymo (priežiūros) organas (valdyba, stebėtojų taryba) ar dalyvių susirinkimas (visuotinis akcininkų susirinkimas), skiriasi vadovo atsistatydinimo iš užimamų pareigų tvarka.

Pirma, jei vadovas buvo išrinktas kolegialaus organo, tokiu atveju bendrovės vadovas privalo pateikti rašytinį atsistatydinimo pranešimą jį išrinkusiam bendrovės organui. Bendrovės vadovą išrinkusi valdyba ar stebėtojų taryba sprendimą atšaukti bendrovės vadovą turi priimti per 15 dienų nuo atsistatydinimo pranešimo gavimo dienos.

Praktikoje neretai pasitaiko atvejų, kada bendrovės vadovą išrinkęs bendrovės organas sąmoningai vengia priimti bendrovės vadovo prašymą atleisti jį iš užimamų pareigų. Dėl to asmenys,

einantys bendrovės vadovo pareigas, susidurdavo su sunkumais išeinant iš darbo. Šiuo metu galiojančio ABĮ nuostatos minėtiems piktnaudžiavimams užkerta kelią – jei bendrovės vadovą paskyręs valdymo organas nepriima sprendimo atšaukti bendrovės vadovą, su juo sudaryta darbo sutartis pasibaigia šešioliktą dieną nuo atsistatydinimo pranešimo gavimo dienos.

Antra, jei vadovas buvo išrinktas bendrovės dalyvių susirinkimo, atšaukimas iš pareigų užtrunka.

Visų pirma, vadovas turi sušaukti visuotinį akcininkų susirinkimą, kurio darbotvarkėje turi būti numatyti vadovo atšaukimo ir naujo vadovo paskyrimo klausimai.

Šaukiant visuotinį akcininkų susirinkimą turi būti laikomasi ABĮ ir bendrovės įstatuose numatytos visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimo tvarkos, o tai ilgaina bendrovės vadovo atšaukimo klausimo svarstymą. Remiantis ABĮ 26 straipsnio 4 dalimi, apie visuotinį akcininkų susirinkimo sušaukimą turi būti paskelbiama viešai ne vėliau kaip likus 21 dienai iki visuotinio akcininkų susirinkimo. O tai jau yra pakankamai ilgas laiko tarpas, siekiant jog būtų patenkintas prašymas dėl atleidimo iš darbo. Pavykus priimti sprendimą visuotiniame akcininkų susirinkime, bendrovės vadovas yra atšaukiamas kitą

dieną po visuotinio akcininkų susirinkimo. Tačiau susirinkimui neįvykus, turi būti šaukiamas pakartotinis susirinkimas, kuris remiantis ABĮ 26 straipsnio 6 dalimis gali būti šaukiamas ne anksčiau kaip praėjus 5 dienoms, bet ne vėliau kaip 21 dienai nuo neįvykusio visuotinio akcininkų susirinkimo dienos. Dėl to vadovo atšaukimo klausimo išsprendimas gali trukti daugiau kaip keturiasdešimt dienų, o tai yra neparanku bendrovės vadovui laiko atžvilgiu.

Kas turi informuoti registro tvarkytoją apie vadovo pasikeitimą?

Apie bendrovės vadovo išrinkimą, atšaukimą, taip pat darbo sutarties su juo pasibaigimą kitais pagrindais bendrovės vadovą išrinkusio bendrovės organo įgaliotas asmuo ne vėliau kaip per 5 dienas privalo pranešti Juridinių asmenų registro tvarkytojui.

Nuo 2010 m. kovo 1 d. pasikeitus ABĮ nuostatomis, įstatymų leidėjas numatė galimybę bendrovės vadovui pačiam informuoti registro tvarkytoją apie jo atšaukimą iš pareigų. Tokiu atveju vadovas turi pateikti registro tvarkytojui įrodymus apie tai, kad jis, siekdamas atsistatydinti iš pareigų, įvykdė visus minėtus ABĮ reikalavimus.

Investuojame į darbuotoją ir nenorėtume, kad jis, pasinaudojęs mūsų investicijomis ir patirtimi, pereitų dirbti pas konkurentus. Esame girdėję apie galimybę sudaryti su darbuotoju nekonkuravimo susitarimą. Kaip toks nekonkuravimo susitarimas turėtų būti įformintas ir kas jame turėtų būti numatyta?

Nekonkuravimo susitarimu darbuotojas išipareigoja pasibaigus darbo sutarčiai kurį laiką nekonkuruoti su darbdaviu, t.y. nedirbti su darbdaviu konkuruojančiose įmonėse, nesteigti konkuruojančios įmonės ir apskritai nedalyvauti versle, konkuruojančiame su darbdavio verslu. Taigi nekonkuravimo susitarimu yra apribojama konstitucinė darbuotojo teisė laisvai pasirinkti darbą ir verslą.

Kadangi nekonkuravimo susitarime susikerta priešingi darbuotojo ir darbdavio interesai, sudarant nekonkuravimo susitarimą būtina užtikrinti, kad darbdavio interesus apriboti darbuotojo galimybes su juo konkuruoti nebūtų įgyvendinamas vien tik darbuotojo sąskaita, t.y. be teisingo atlyginimo, neribotam laikui atimant iš darbuotojo teisę konkuruoti su buvusiu darbdaviu ar pan.

Konkrečių reikalavimų, keliamų nekonkuravimo susitarimui, Lietuvos Respublikoje galiojančiuose teisės aktuose numatyta nėra. Tačiau praktikoje yra susiklosčiusios tam tikros gairės, kuriomis patartina vadovautis, sudarant tokį susitarimą:

1. Patartina nekonkuravimo susitarimą įforminti atskiru nuo darbo sutarties rašytiniu susitarimu (sutartimi).

2. Sudarant nekonkuravimo susitarimą, darbdavys turėtų vadovautis protingumo, teisingumo ir sąžiningumo principu, t.y. atsižvelgiant į nekonkuravimo susitarimo sudarymo tikslą, nesudarinti tokių susitarimų su visais darbuotojais. Tokius susitarimus reikėtų sudarinėti tik su tais darbuotojais, kurie darbo pas darbdavį metu sužinojo ir disponavo informacija, technologiniu ar valdymo know-how, kurių panaudojimas, darbuotojui išėjus iš darbo, galėtų ženkliai pakenkti buvusiam darbdaviui.

3. Nekonkuravimo susitarime turi būti numatyta kompensacija darbuotojui, mokama visą nekonkuravimo laikotarpį. Jei nekonkuravimo susitarime nebus numatyta kompensacijos mokėjimo sąlyga, darbdavys iš darbuotojo negalės reikalauti laikytis nekonkuravimo susitarimo. Kompensacijos dydis, kaip ir kitos nekonkuravimo susitarimo sąlygos, Lietuvos Respublikoje galiojančiuose teisės aktuose nėra reglamentuotas, todėl kompensacijos dydis yra darbuotojo ir darbdavio susitarimo dalykas. Kompensacijos dydis konkrečiu atveju turi būti nustatomas atsižvelgiant į darbuotojo buvusį darbo užmokestį, taip pat į tai, kiek darbuotojas praras pajamų, negalėdamas kurį

laiką konkuruoti su darbdaviu ir dirbti pagal specialybę. Reikia turėti omenyje, kad darbuotojas gali patirti nuostolių dar ir todėl, kad nekonkuravimo susitarimo galiojimo metu praras kvalifikaciją ir kartu paklausumą darbo rinkoje kaip specialistas.

4. Susitarime turi būti aptarta kompensacijos, mokamos darbuotojui už nekonkuravimo laikotarpį, mokėjimo tvarka.

5. Nekonkuravimo susitarimas turi būti apibrėžtas erdvėje, t.y. jame turi būti nurodyta apimtis, kuria darbuotojui yra draudžiama konkuruoti su buvusiu darbdaviu. Pavyzdžiui, galima susitarti, kad darbuotojas negalės dalyvauti tokioje veikloje, kokioje dalyvavo iki nutraukiant darbo sutartį, arba kad darbuotojas apskritai negalės dirbti verslo srityje, kurioje veikė jo buvęs darbdavys ir pan. Kadangi Lietuvoje galiojančiuose teisės aktuose nėra reglamentuota, kokia apimtimi darbdavys ir darbuotojas gali susitarti dėl nekonkuravimo, darytina išvada, kad susitarimą sudarančios šalys gali susiderėti dėl bet kokios nekonkuravimo apimties, tačiau ši apimtis, vertinant kitas nekonkuravimo susitarimo sąlygas, turi būti protinga. Pavyzdžiui, susitarimas nekonkuruoti dar-

buotojui su buvusiu darbdaviu kurį laiką srityje/versle, kurioje darbuotojas dirbo pas darbdavį, tikrai neturėtų pažeisti protinumo principo.

6. Kitų šalių, kuriose nekonkuravimo susitarimas yra reglamentuotas teisės aktuose, teisės normų analizė leidžia daryti išvadą, kad susitarimą nekonkuruoti yra būtina apriboti laike. Kadangi Lietuvoje galiojančiuose teisės aktuose nėra reglamentuotas tokio susitarimo galiojimas laike, darytina išvada, kad nekonkuravimo laikotarpis gali būti nustatomas darbuotojo ir darbdavio susitarimu. Minėtas laikotarpis, atsižvelgiant į visas

kitas nekonkuravimo susitarimo sąlygas, irgi turi atitikti protinumo principą. Konkurencijos įstatymo 16 straipsnio 4 dalyje yra numatyta, kad asmenys, kuriems komercinė paslaptis tapo žinoma dėl jų darbo ar kitokių sutartinių santykių su ūkio subjektu, gali naudoti šią informaciją praėjus ne mažiau kaip vieneriems metams nuo darbo ar kitokių sutartinių santykių pasibaigimo, jeigu įstatymuose ar sutartyje nenumatyta kitaip. Šios nuostatos analizė leidžia daryti išvadą, kad susitarimas darbuotojui su buvusiu darbdaviu nekonkuruoti bent metus laiko, tikrai nepažeistų protinumo principo.

Nekonkuravimo susitarime turėtų būti aptarta ir nekonkuravimo susitarimo nutraukimo tvarka. Kadangi minėta tvarka nėra reglamentuota Lietuvos Respublikoje galiojančiuose teisės aktuose, darytina išvada, kad šalys pačios gali susitarti dėl susitarimo nutraukimo tvarkos. Kadangi susitarimas iš esmės yra sudaromas darbdavio naudai, susitarime gali būti numatyta, kad darbdavys bet kada gali atsisakyti susitarimo. Sąžininga nekonkuravimo susitarime būtų numatyti, kad darbuotojas taip pat turi teisę nutraukti nekonkuravimo susitarimą, jei darbdavys nesilaiko nekonkuravimo susitarime numatytų įsipareigojimų.

“

Nekonkuravimo susitarime turi būti numatyta kompensacija darbuotojui, mokama visą nekonkuravimo laikotarpį. Jei nekonkuravimo susitarime nebus numatyta kompensacijos mokėjimo sąlyga, darbdavys iš darbuotojo negalės reikalauti laikytis nekonkuravimo susitarimo.

”

Kontaktai

Olimpiečių g. 1A - 21, LT-09200 Vilnius

Tel. +370-5-249-7100

Faks. +370-5-249-7101

Mob. +370-672-54692

El. paštas: info@jurex.lt

Interneto svetainė: <http://www.jurex.lt>

Prenumerata: <http://www.jurex.lt/newsletter>